

ЕТНІЧНІ КОНЦЕПТИ ТА СЕМАНТИКА УКРАЇНСЬКИХ ПАРЕМІЙ ІЗ НАЗВАМИ ЇЖИ

Полякова Н.О., гр. ГРС-40

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Руденко С.М.
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Надання етнічним концептам словесної форми у складі приказок і прислів'їв про їжу відбувалося в українській мові з давніх часів. З позицій когнітивної лінгвістики, на думку О.Селіванової, паремії є різновидом "інформаційних структур свідомості, певним чином організованих одиниць пам'яті, що містять сукупність знань про об'єкт пізнання". Матеріалом для нашого аналізу стали паремії (приказки і прислів'я) з кулінарною номінацією БОРЩ, семантично пов'язаною із багатьма етнічними концептами цілою мережею смислів і значень. Вибірку створено на основі збірки Н. Міщенко та М. Міщенко "Слово батьків з усіх часів". Для детального розгляду ми створили статистичний рубрикатор етноконцептів у складі паремій (див. табл.).

Таблиця – Етноконцепти у складі українських паремій

Концепти	Приклади паремій
улюблена страва	Пустяки – вареники з маслом, мій світ – то є борщ. Борщ – усьому голова. (8)
цінність	Борщ та каша – мати наша. (6)
життєві труднощі	Добрий борщик, та поганий горщик. Траплялося на віку варити борщ і в глеку. (8)
гумор	Гулять, так гулять: бий, жінко, ціле яйце в борщ. (10)
жадібність	По самісінькі боки набрався борщу. (1)
достаток	Борщ, капуста – хата не пуста. (2).
настанови	Кукурудзу посієш до дощу – матимеш сало до борщу. (8)
бідність	Вимила ложки - та й присмачила борщ. (2)
повчання, поради	Нехай іде дощ: наловимо риби – буде борщ. Не та господарка, що базікає, а та, що борщ варить. (11)
життєва філософія	З ним борщу не звариш. Їж борщ з грибами, держи язик за зубами. Індик думав та й у борщ попав. (10)

Отже, вербалізація етноконцептів у складі українських паремій з назвами їжі відбиває як найтонші людські почуття, так і передає вміння українців готувати смачну та корисну їжу. Статистичні дані показують, що за кількісними характеристиками передують такі етнічні концепти, як повчання, поради, життєва філософія та гумор, що характеризують українську вдачу.